

6 Αυγούστου 2015

Περί πειρασμών

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ολόκληρη η πάλη και ο αγώνας του ανθρώπου στην στρατευομένη Εκκλησία ένα νόημα και σκοπό έχει, τη νίκη προς το οργανωμένο κακό, το οποίο είναι η άρνηση

του Θεού θελήματος. Όλες οι επί μέρους αντιστάσεις, οι οποίες προκαλούν και πιέζουν να γίνουμε προδότες και αρνητές, λέγονται πειρασμοί και έχουν την αρχή τους σε διάφορα αίτια. Το όνομά τους φανερώνει και μέρος της ιδιότητάς τους, διότι με την πάλη και τη μάχη αποκτούμε πείρα του πολέμου και ακόμα μαθαίνουμε τα μυστήρια της θείας δικαιοσύνης, «του πνευματικού νόμου», με τον οποίον ο Κύριός μας κυβερνά την κτίση του. Οι μορφές των πειρασμών είναι πολλές, αλλά ο στόχος τους ένας. Να μας αποδείξουν δειλούς και απίστευτους ενώπιον του Θεού και να μας στερήσουν τα επαγγελθέντα στους πιστούς αγαθά, τα οποία είναι «η ανάσταση και η ζωή». Κάθε πειρασμός που συμβαίνει δεν είναι άσκοπος ή τυχαίος, όπως ίσως θεωρείται, αλλά ούτε και προϊόν της κακοβουλίας μόνον αυτού που τον προκάλεσε, είτε δαίμονος είτε ανθρώπου. Αυτοί που προκαλούν και μεταφέρουν τους πειρασμούς είναι συνήθως γνωστοί και ποικίλοι. Οι πειρασμοί όμως δεν είναι έργο της δικής τους εξουσίας, αλλά παραχώρηση του Θεού που διοικεί και κατευθύνει τα πάντα. Εάν «οι τρίχες της κεφαλής μας είναι όλες μετρημένες» (Ματ. 10, 30) και «όλα εξαρτώνται από το έλεος του Θεού και όχι από την ανθρώπινη θέληση και προσπάθεια» (Ρωμ. 9, 16), τότε πραγματικά «ο άνθρωπος πορεύεται στη ζωή του σαν μια αμυδρή εικόνα και μάταια τaráσσεται» (Ψαλμ. 38, 7). Παραθέσαμε ως τώρα γνώμες των Πατέρων μας γι' αυτά και για το ότι τα περιστατικά που συμβαίνουν στον άνθρωπο αποτελούν καρπούς των δικών του νοημάτων ή ενεργειών.

Οι πνευματοφόροι Πατέρες επισημαίνουν πέντε κύριες αιτίες, για τις οποίες επιτρέπει ο Θεός στους εχθρούς μας να μας πολεμούν.

Πρώτη αιτία είναι ότι πολεμούμενοι και αντιπολεμούντες αποκτούμε διάκριση της αρετής και της κακίας.

Δεύτερη είναι, για να γίνει και να μείνει σταθερή κατάκτηση αυτό που κατορθώνεται με πόνο και πόλεμο.

Τρίτη είναι για να μένουμε ταπεινοί, αφού προκόψουμε στην αρετή και τη δικαιοσύνη, και να μην υψηλοφρονούμε.

Τέταρτη είναι να μισήσουμε με ολοκληρωτικό μίσος την κακία.

Πέμπτη τέλος είναι, ότι «όταν γίνουμε απαθείς με τη χάρη του Θεού» να μη λησμονούμε την αδυναμία μας, ούτε τον Θεό που μας βοηθά σε όλα. Επειδή είναι εκ φύσεως αγαθός ο Θεός, ή μάλλον αυτοαγαθότης και υπεράγαθος, δεν περιέχει στο κατ' ευδοκίαν θέλημά του ταλαιπωρία ή θλίψη για τα πλάσματά του και ειδικά τον άνθρωπο.

Τα δεινά που ταλαιπωρούν τη φύση μας δεν είναι συνέπειες της θείας ευδοκίας,

αλλά της θείας οικονομίας και παραχωρήσεως. Εάν ο άνθρωπος παρέμενε σταθερά στο πρώτο κατ' ευδοκίαν θείο θέλημα, τα υπόλοιπα θα ήσαν άγνωστα, γιατί δεν θα είχαν θέση για τη διόρθωση της επαναστατημένης διαγωγής. Η παρακοή και η πτώση του ανθρώπου διέστρεψαν την αρμονία της λειτουργίας των όντων, και έτσι εφαρμόσθηκαν και τα άλλα ιδιώματα του θείου θελήματος, τα οποία προκαλούν την ισορροπία στην αποστατημένη πλέον φύση. Όλοι πλέον οι πειρασμοί, οι οποίοι προκαλούν την αδιάκοπη πάλη μας, επιτρέπονται οικονομικώς από το Θεό για την επαναφορά μας στην τάξη, εφ' όσον τα εντός, τα έκτος και τα πέριξ, τα οποία αποτελούν τον κόσμο μας, ευρίσκονται σε επανάσταση και προς τον εαυτόν τους και προς το Δημιουργό. Ο πονηρός και επίβουλος εχθρός και εκδικητής διάβολος απόκτησε εξουσία πάνω μας, ένεκα της εκούσιας υποταγής των πρωτοπλάστων σ' αυτόν, και της αδυναμίας έκτοτε της ανθρωπίνης φύσεως. Έτσι μετά την πτώση διαστράφηκε η γνώμη μας και αποκτήσαμε «στραμμένη στα πονηρά σκέψη»(πρβλ. Γεν. 8, 21), η οποία έγινε φορέας του παραλόγου και του πονηρού. Στο νόημα της μετανοίας, που δόθηκε από τον Θεό, συμφωνούμε κατά την πρόθεση. Στην πρακτική όμως εφαρμογή αντιστέκονται οι ανωτέρω παράγοντες, και γι' αυτό ήταν αναγκαία η επέμβαση και επικουρική βοήθεια, για να επιτύχουμε τη λύτρωση. Η επικουρική συμπαράσταση, η οποία μας δόθηκε ελέω Θεού, είναι οι «συμβατικές επιφορές» (δηλ. τα δεινά που μας συμβαίνουν) της θείας οικονομίας για τον αφυπνισμό και διόρθωση, αφού τα περισσότερα στοιχεία της υπάρξεως μας ενεργούν αρνητικά. «Αν εξετάζαμε τους εαυτούς μας, δεν θα τιμωρούμαστε από τον Θεό· αλλά όταν ο Κύριος μας τιμωρεί, μας διαπαιδαγωγεί, έτσι ώστε να μην υποστούμε την τελική καταδίκη μαζί με τον κόσμο»(Α' Κορ.11,31-32).

Κατά τον άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή, «όπως τις ημέρες διαδέχονται οι νύκτες και τα καλοκαίρια οι χειμώνες, έτσι την κενοδοξία και ηδονή διαδέχονται λύπες και οδύνες, είτε στο παρόν, είτε στο μέλλον»(Μαξίμου Ομολογητού, Τετρακόσια Κεφάλαια περί Αγάπης, Εκατοντάς Β, §65).

Παραχωρήθηκαν οι οδύνες και οι λύπες, για να εξοφληθεί εδώ η εμπαθής ζωή, διαφορετικά θα συνεχιζόταν η ασθένεια της αμαρτίας και στο μέλλον, οπότε θα χανόταν η σωτηρία. «Δεν είναι δυνατόν», λέγει πάλιν ο άγιος, «να εκφύγει την μέλλουσα κρίση εκείνος, ο οποίος αμάρτησε, χωρίς να υπομείνει εδώ εκούσιους κόπους ή ακούσιες επιφορές» (ενθ' ανωτέρω, §66)· και αλλού επαναλαμβάνει, «κανείς να μη σε εξαπατήσει, μοναχέ, ότι είναι δυνατόν να σωθείς, εάν είσαι δούλος στην ηδονή και στην κενοδοξία»(ενθ' ανωτέρω, §63).

«Όταν σου έλθει πειρασμός από απροσδόκητο γεγονός, να μην κατηγορείς εκείνον, από τον οποίο συνέβη, αλλά αναζήτησε το γιατί συνέβη και θα βρεις οπωσδήποτε

διόρθωση. Επειδή, είτε από εκείνον είτε από άλλον άνθρωπο, οπωσδήποτε θα έπινες το πικρό ποτήρι των κριμάτων του Θεού»(ενθ' ανωτέρω, §42).

Μια ακόμη ερμηνεία για τη γενικότητα των πειρασμών, αναφέρει ο Άγιος Μάξιμος. «Οι επιφορές (επιθέσεις) των πειρασμών συμβαίνουν σε άλλους για την εξάλειψη των αμαρτημάτων, τα οποία έχουν γίνει. Ενώ σε άλλους για την εξάλειψη των αμαρτημάτων, τα οποία τώρα διαπράττονται. Σε άλλους επέρχονται για την παρεμπόδιση αμαρτημάτων, τα οποία πρόκειται να γίνουν, εκτός από εκείνες τις επιθέσεις των πειρασμών, οι οποίες επισυμβαίνουν για δοκιμασία, όπως στην περίπτωση του Ιώβ»(ενθ' ανωτέρω, §45).

Σημειώνουμε ένα απλό παράδειγμα από την καθημερινή ζωή. Ως χριστιανοί προσπαθούμε να εκπληρώνουμε τα καθήκοντά μας, αλλά όση και αν είναι η προσπάθειά μας, κάπου ξεφεύγουμε, εφ' όσον αναμαρτησία δεν υπάρχει. Διά της μετανοίας διορθώνουμε τα λάθη ασφαλώς κατά την κρίση μας, αλλά δεν είναι συνήθως η μετάνοιά μας τόσο ακριβής, ώστε να εξαλείφει την ενοχή μας, και άρα παραμένουν χρέη ανεξόφλητα. Τα χρέη αυτά με το πέρασμα του χρόνου αυξάνουν εξ αιτίας των πολλών αιτίων και αφορμών και της δικής μας αδυναμίας. Οι μονάδες γίνονται δεκάδες, εκατοντάδες, χιλιάδες, και είναι άγνωστες στη δική μας κρίση, ενώ στη δικαιοσύνη του Θεού είναι γνωστές με ακρίβεια. Τί πρέπει να γίνει τώρα; Ή αυστηρή και ανάλογη μετάνοια σ' αυτή τη ζωή, ή μέλλουσα κατάκριση μετά θάνατον, οπότε χάνεται η σωτηρία. Τότε το κατ' οικονομίαν θείο θέλημα αποστέλλει παιδείαν, η οποία είναι «συμβατική επιφορά», ακούσιο οδυνηρό σύμπτωμα, το οποίον αναλογεί στον όγκο των σφαλμάτων και έτσι προκαλείται η εξόφληση, διαφορετικά θα κινδύνευε η σωτηρία. Αυτός είναι ένας τρόπος παραχωρήσεως των πειρασμών.

Γενικώς όμως τέτοιας φύσεως είναι όλα τα θλιβερά, τα οποία μαστίζουν τη ζωή μας, και εμείς επειδή δεν καταλαβαίνουμε το σκοπό της θείας προνοίας εξαγριωνόμαστε κατά των προσώπων ή των πραγμάτων, τα οποία προκάλεσαν τα συμβάντα. Μερικές φορές δεν έχουν συμβεί ως δικά μας λάθη, αλλά ευρίσκονται στον κατάλογο της δικής μας απροσεξίας και αφέλειας. Για να προλάβει η θεία παναγαθότητα τη ζημιά, ίσως πελώρια πολλές φορές, επιτρέπει σε ένα πειρασμό να εμποδίσει την πρόοδο των αποφάσεών μας. Αυτοί είναι οι ονομαζόμενοι «προλαμβάνοντες πειρασμοί». Υπάρχουν επίσης και «οι επίκτητοι» με τη μετοχή στην ανιούσα και κατιούσα μορφή. Μετέχει κανείς σε ξένους πειρασμούς, όπως παραδείγματος χάριν ο αδικών στους πειρασμούς του αδικουμένου, ο καταλαλών στους πειρασμούς του καταλαλουμένου, ο συκοφαντών στους πειρασμούς του συκοφαντούμενου, και γενικά ο πειράζων στους πειρασμούς του πειραζομένου. Αυτή είναι η κατιούσα μορφή της μετοχής στους πειρασμούς.

Στην ανιούσα μορφή οι πνευματικοί Πατέρες με την προσευχή τους κρατούν τους πειρασμούς των πνευματικών τους τέκνων και γενικά εκείνων για τους οποίους αυτοί προσεύχονται. Είναι και οι μεγάλοι πειρασμοί των αγίων και του Χριστού, οι οποίοι βάσταξαν τις αμαρτίες του κόσμου και θεμελίωσαν την Εκκλησία. Γι' αυτό κανένας πειραζόμενος δεν πρέπει να αγανακτεί και να γογγύζει εναντίον κάποιου, επειδή πληρώνει τις οφειλές της δικής του αμέλειας ή κακοφροσύνης.

Θελήσαμε να γράψουμε για τους πειρασμούς και τις ιδιότητές τους, αλλά δεν κρύβουμε ότι νοιώσαμε φόβο και μόνον από την περιγραφή. Όταν η αγία Μαρία η Αιγυπτία εξομολογείτο στον αββά Ζωσιμά και διηγείτο τις σκληρές δοκιμασίες των πειρασμών τους οποίους δοκίμασε, στα ερωτήματα του αγίου γι' αυτούς είπε: «Αββά Ζωσιμά, μη με αναγκάζεις να λεπτολογώ γι' αυτούς, διότι φοβούμαι μήπως επανέλθουν». Το ίδιο ισχύει και για τον καθένα, όταν ομιλεί γι' αυτούς. Ο Θεός να μας σώσει από την ορμή και τη μανία τους, αλλά πώς να γίνει, όταν χωρίς αυτούς είναι αδύνατη η σωτηρία; «Εκείνον που αγαπά ο Κύριος τον παιδαγωγεί, μαστιγώνει δε κάθε παιδί του, που αναγνωρίζει ως δικό του»(Παροιμ. 3, 12). Και πάλιν «είναι ευτυχής ο άνθρωπος τον οποίον θα παιδαγωγήσεις, Κύριε, και θα τον διδάξεις με το νόμο σου»(Ψαλμ. 93, 12). Και «αν πάλι δεν έχετε τη διαπαιδαγώγηση που έχουν πάρει όλοι, τότε είστε νόθα και όχι γνήσια παιδιά»(Εβρ. 12, 8).

Δεν είναι τόσο δύσκολος ο αγώνας προς τις δοκιμασίες, όταν συμπαρίσταται η θεία χάρις. «Εγώ θανατώνω και ζωοποιώ, εγώ πληγώνω και γιατρεύω, και δεν υπάρχει κανένας, ο οποίος θα ελευθερώσει (κάποιον) από τα χέρια μου»(Δευτ. 32, 39). Όταν μυστικά συμπαρίσταται η μητρική πρόνοια της χάριτος και βαστάζει τον αθλητή, όλα είναι υποφερτά, διότι αυτός που παιδαγωγεί είναι συγχρόνως και

παρηγορητής· «διαπαιδαγωγεί για το καλό μας, για να μετάσχουμε στην αγιότητά του»(βλ. Εβρ. 12, 10). Αυτό γίνεται στους «κατά φύσιν» πειρασμούς, οι οποίοι συμβαίνουν ή από φυσική αδυναμία και απειρία ή από το φθόνο του εχθρού ή για την πνευματική τελείωση του ανθρώπου. Όλα αυτά θεωρούνται φυσιολογικά εμπόδια, τα οποία υπάρχουν απαραίτητως στο αγωνιστικό στάδιο του ανθρώπου, για να ολοκληρώσει την ομολογία του. Σ' όλα αυτά παραφυλάττει αθέατη η συμπαράσταση της χάριτος και παρηγορεί μυστικά τους αγωνιζομένους, οι οποίοι γι' αυτό πρέπει να έχουν πάντοτε θάρρος. Εκεί όμως, όπου υπάρχουν «παρά φύσιν» πειρασμοί, ο αγώνας είναι πολύ σκληρός και χωρίς ελπίδα, και το θάρρος χάνεται τελείως, ενώ η απόγνωση πνίγει και αποθαρρύνει τον αγωνιζόμενο, μέχρις ότου γογγύσει γιατί γεννήθηκε.

Κυρίε μου, Ιησού Χριστέ, η μόνιμη παρηγορία όσων ελπίζουν σε σένα, γλύτωσέ μας από αυτή τη σκοτοδίνη και γέμισέ μας με τη δική σου ελπίδα. Αμήν.

Οι «παρά φύσιν» πειρασμοί δεν παράγονται μόνον από επιβουλή του εχθρού, διότι δεν έχει τέτοια εξουσία, αλλά είναι και αποτελέσματα της ραθυμίας και υπερηφανείας, την οποίαν παραλόγως αποδέχθηκε ο άνθρωπος. Η αμέλεια των καθηκόντων ενός αγωνιστή προκαλεί την εγκατάλειψη, διότι είναι ο «γνους και μη ποιήσας» δηλ. αυτός που ενώ γνωρίζει το θέλημα του Θεού, δεν το εφαρμόζει. Παραχωρείται να πέσει στα χέρια των εχθρών του να τον ταπεινώσουν, για να μάθει ποιός τον έσωσε και τον ανέβασε στο επίπεδο της γνώσεως και της χάριτος, και ότι αυτά δεν ήσαν δικά του κατορθώματα, εφ' όσον χωρίς τον Χριστό «κανένας δεν μπορεί να κάνει τίποτε»(πρβλ. Ιω. 15, 5), και να είναι στο εξής ταπεινός και νηφάλιος και να μη καταφρονεί τη δωρεά. Οι πειρασμοί όμως όσων δέχθηκαν την υπερηφάνεια είναι σκληρότεροι, διότι «ο Θεός υπερηφάνους αντιτάσσεται»(Ιακ. 4, 6), και όταν ο Θεός αντιτάσσεται, τότε ποιός θα συμπαρασταθεί;

Ειδικά σ' αυτούς τους πειρασμούς απουσιάζει το θάρρος. Ο άνθρωπος αισθάνεται εντελώς αβοήθητος και καμιά από τις δεήσεις του δεν εισακούεται. Αισθάνεται απαρρησίαστος και ο Θεός του φαίνεται άτεγκτος και σκληρός. Οι υπόλοιποι τρόποι, οι οποίοι προκαλούσαν την θείαν αντίληψη, τώρα δεν βοηθούν, και ο άνθρωπος δοκιμάζει την αίσθηση του Άδη και πίνει τα πικρά νάματα της κολάσεως. Το μόνο παρήγορο στοιχείο, το οποίον τον συγκρατεί είναι τα δάκρυα, εάν υπάρχουν – διότι και αυτά στερεύουν – και η βαθύτατη ταπείνωση, η οποία κατέρχεται διά μέσου του νου και της κραυγής του «έως Άδου κατωτάτου». Εδώ καταλαβαίνει ο άνθρωπος τη σημασία του «εργάζεσθαι και φυλάσσειν», διότι εάν εργάζεται μεν, δεν φυλάσσει δε, μαθαίνει εκ πείρας ότι «είναι φοβερό να πέσει στα χέρια του αληθινού Θεού»(Εβρ. 10, 31). Όσοι πέσουν σ' αυτούς τους σκληρούς

πειρασμούς έχουν ανάγκη πνευματικής συμπαράστασης και ευχών πεπειραμένων Γερόντων, οι οποίοι «γνωρίζουν τον σκοπό των πειρασμών»(βλ. Β' Κορ. 2, 11) και έμαθαν έτσι «να βοηθούν όσους πειράζονται».

Ο άγιος Μάξιμος αναφέρει τέσσερις τρόπους εγκαταλείψεως, κατά τους οποίους η σκληρότητα των πειρασμών είναι τρομακτική. Πρώτος είναι ο «οικονομικός», όπως συνέβη στον Κύριόν μας, ο οποίος, αν και με επιμονή και ικεσία ζήτησε απαλλαγή, δεν εισακούσθηκε αλλά εγκαταλείφθηκε, ώστε να επαναφέρει στην πατρική κηδεμονία εμάς τους εγκαταλελειμμένους. Ο δεύτερος είναι ο «δοκιμαστικός», όπως έγινε στον Ιώβ και τον Ιωσήφ, ώστε ο μεν Ιώβ να αναδειχθεί στύλος υπομονής και ανδρείας σε όλες τις γενεές, ο δε Ιωσήφ αγνότητος και σωφροσύνης. Τρίτος είναι αυτός που έχει σκοπό την «παίδευσιν», όπως στον Παύλο, για να μείνει ταπεινός λόγω της υπερβολής των χαρισμάτων, και ο τέταρτος ο προς «αποστροφήν», όπως συνέβη στους Ιουδαίους, ώστε τιμωρούμενοι να αναζητήσουν την μετάνοια.

Κάθε πειρασμός γίνεται επωφελής, εάν γίνει καταλλήλως αποδεκτός από τους πάσχοντες. Η συναίσθηση των λόγων της Γραφής, η οποία βεβαιώνει ότι «θα πεταχτούν έξω στο σκοτάδι· εκεί θα κλαίνε, και θα τρίζουν τα δόντια τους»(Ματ. 8, 12) όσοι κριθούν ως αρνητές του θείου θελήματος και όσοι δεν υπομείνουν «εις τέλος» τις δοκιμασίες της χριστιανικής ομολογίας, δυναμώνει το φρόνημα και ανακαινίζει τις δυνάμεις προς υπομονή. Ασφαλώς τα δεινά τα οποία εξαγγέθηκαν ότι περιμένουν τους αρνητές και προδότες της πίστεως προς τον Θεό δεν διαψεύδονται, διότι δεν είναι παραβολικές αλλά σταθερές δηλώσεις του Κυρίου μας. Το βασανιστικότερο δε από όλα είναι η πληροφορία ότι ξεπέσαμε από την θείαν αγάπη διότι προσβάλαμε και αρνηθήκαμε πλήρως την πατρική στοργή του Σωτήρα μας, η οποία εκδηλώθηκε απολύτως θεοπρεπώς. Κανένας νομίζω δεν θα το αντέξει αυτό. «Έδειξε την αγάπη του ως το τέλος (στο μέγιστο βαθμό) σ' αυτούς που, μέσα σ' αυτόν τον κόσμο του ανήκαν και τους αγαπούσε»(Ιω. 13, 1). Και αυτοί οι ίδιοι ολοκληρωτικά τον αποστράφηκαν!

Πηγή: vatopedi.gr (Γέροντος Ιωσήφ, «Αθωνική Μαρτυρία», Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 2, εκδ. Ι. Μ. Μ. Βατοπαιδιού, σ. 67-76)